

OTTA na téma vzdělávání v Plzni

1. dubna se v Plzni uskutečnil druhý mimopražský OTTA (Otevřený Think Tank Architektů). Akci pořádala Plzeň 2015 a Česká komora architektů ve spolupráci s organizacemi Architekti ve škole, Nadace Proměny a ARCHIP.

Hlavním cílem setkání bylo představit a podpořit české iniciativy a projekty, které se zabývají vzděláváním občanské společnosti v oblasti architektury od mateřských škol po školy střední. Setkání mělo upozornit na absenci architektonického vzdělávání v rámcových vzdělávacích programech a vyvolat na toto téma veřejnou diskusi. Jedním z úkolů OTTA bylo také definování vhodné pozice, kterou by v této oblasti měla zastávat Česká komora architektů.

Celý program setkání byl rozdělen do dvou bloků. Po úvodních slovech, která pronesli tehdejší **předseda ČKA Petr Lešek** a **Milan Svoboda z Plzně 2015**, se rozběhla první část dopoledního bloku, který byl věnován analýze stávající situace a sdílení zkušeností. Během zmíněné první poloviny bloku byly prezentovány aktivity, do nichž byly přímo zapojeny školy.

Existující programy pracují s dětmi z mateřských škol i vysokoškolskými studenty

Prvním řečníkem byla Olga Mourková z **Centra pro komunitní práci západní Čechy**, která představila program *Kreativní demokratická škola: Pěstuj prostor*. Do něho se v roce 2013 zapojilo 9 týmů z 6 plzeňských škol. Úkolem zapojených žáků bylo identifikovat problémy ve veřejném prostoru města Plzně a navrhnout jejich kreativní řešení. Program blíže popsal druhý prezentující, kterým byl **Antonín Herrmann**, pedagog **Masarykovy základní školy v Plzni**, jejíž žáci stáli za vítězným návrhem *Kláštevní zahrada*. Upozornil na úskalí podobných projektů, a to zejména na nedostatečnou kapacitu pedagogů, kteří se projektu věnují i ve svém volném čase. Přestože byl program KDŠ:PP všemi zúčastněnými školami hodnocen kladně, do dalšího ročníku se již Masarykova základní škola přihlásila jako jediná

Zástupkyně **Nadace Proměny Jolana Říhová** představila program *Zahrada hrou*, který je zaměřený na obnovu školních zahrad a jejich proměnu v inspirativní prostředí pro děti. Program je charakteristický tím, že jsou do projektů zapojovány děti, jejich rodiče a učitelé a že jsou realizovány ve spolupráci s architekty a výtvarníky. Skrze skutečný projekt, jakým je proměna okolí školy, děti nejlépe pochopí, v čem spočívá význam kvalitního prostředí, jak se utváří prostor města a získají pocit, že mohou ovlivnit prostředí, ve kterém žijí. Jolana Říhová

dále představila příklady workshopů, které s nadací na školách realizují a které jsou zaměřené na seznamování dětí s architekturou a krajinářskou tvorbou.

Ředitel **ZŠ Waldorfská v Praze–Jinonicích** Pavel Seléši hovořil o způsobech, jakými v této škole podporují vzdělávání v oblasti architektury. Jako příklad uvedl projekt *Dům, ve kterém bych chtěl bydlet*, na kterém pracovali žáci 3. ročníku. Zároveň vyjádřil obavu ze zásahu do Rámcových vzdělávacích programů (RVP) a uvedl, že je pro jejich aktualizaci, ale při zachování stávajícího systému.

Jedna z přítomných zástupkyň **ZUŠ Pardubice–Polabiny Eva Jebavá** účastníky akce seznámila s výtvarným soustředěním *Náhrdelník Chrudimky*. V průběhu soustředění, které probíhalo v Automatických mlýnech architekta Josefa Gočára, žáci ZUŠ řešili problém zobytnění nábřeží řeky Chrudimky od Vinice po soutok s Labem. Využívali různé land-artové techniky či dokreslování koláže fotografií.

Na závěr prvního bloku vystoupila Alice Stuchlíková z **Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně**, která informovala o možnosti studia oboru *Galerijní pedagogika a zprostředkování umění*. Jedná se o magisterské navazující studium, které je přístupné i absolventům Fakulty architektury VUT v Brně. V rámci studia probíhá řada tematicky zaměřených programů. Alice Stuchlíková rovněž představila akci *Týden výtvarné kultury*, jejíž součástí se letos poprvé stal i cyklus Nejen Brno, staveb plno! s procházkami po stavbách v Brně, Zlíně a Liberci. Procházky, určené školním skupinám i široké veřejnosti, vedli studenti galerijní pedagogiky a zprostředkování umění.

Středobodem většiny projektů je téma města

Nabitý program pokračoval druhým blokem, který byl zaměřen na prezentaci aktivit přítomných iniciativ. **Zuzana Zbořilová, Zdeňka Hajšmanová** a **Aleška Čeňková** představily projekt *Architektura do plzeňských škol*, který má přispět k tomu, aby se děti školou povinné naučily lépe vnímat prostředí, ve kterém žijí, a prohloubily si k němu svůj vztah.

Jako další vystoupila znovu **Jolana Říhová** z **Nadace Proměny** – tentokrát společně s umělcem **Janem Pfeifferem**, se kterým v nadaci externě spolupracují na realizaci vzdělávacích dílen pro děti. V grantovém programu *Parky* nadace podporuje obnovu městských parků, a to se zapojením veřejnosti a místních škol (MŠ, ZŠ, SŠ). Nadace organizuje architektonické soutěže a snaží se propojovat veřejnost s architekty. Do projektů přizývá také studenty architektury z VŠ. Nadace nabízí vzdělávací program, jehož cílem je seznamovat děti i širší veřejnost s tvorbou městského prostředí, utvářet v dětech vztah k

místu, ve kterém žijí a hravou formou vzbudit zájem o architekturu. Jolana Říhová s Janem Pfeifferem představili jako příklad dvě dílny s názvy: *Není město jako město* a *Město jako karneval*, které tvůrčím způsobem zapojují děti do tvorby vlastního města.

Jolana Říhová dále upozornila na tematický portál www.promenyproskoly.cz, který obsahuje náměty pro učitele, metodiku pro realizaci projektů i odborné články zaměřené na téma prostředí pro děti. Nadace organizuje konference a semináře pro učitele, přednášky a osvětové akce pro veřejnost.

Zástupkyně **Centra pro středoevropskou architekturu (CCEA) Karin Grohmannová** podrobně popsala projekty iniciativy – zatímco *Culburb* cíleně aktivuje veřejné prostory v satelitech středoevropských hlavních měst, *Big Deal* je multimediálním projektem, který mapuje cesty mladé generace architektů z České republiky skrze jejich průlomové zakázky. *Artery* pak shrnuje vize pražské magistrály a *Urbanity* sleduje změny, jimiž za uplynulých 20 let prošlo sedm středoevropských měst.

Občanské sdružení **Kruh**, zastoupené na akci **Ivetou Čermákovou**, se věnuje ponejvíce propagaci architektury. Jeho vlajkovou lodí je celorepublikový festival *Den architektury*, který probíhá u příležitosti Světového dne architektury. Sdružení dále pořádá přednášky a programy jak pro školy, tak i pro veřejnost. Aktuálně můžete činnost sdružení sledovat v zajímavém cyklu přednášek *Česko-švýcarská inspirace*.

Kristýna Pavelková představila projekt *Moje město*, který byl připraven ve spolupráci se ZŠ v Ostravě v rámci hodin výtvarné výchovy. Autorka spolu s kolegyněmi jedenkrát měsíčně dojížděla do školy a v rámci výtvarné výchovy vedla děti při projektování jejich vlastního města. Projekt ve škole dále pokračuje i po ukončení spolupráce s jeho iniciátorkami. Potvrzuje se tak, že nejdůležitější pro úspěch projektu je vstřícný a věci oddaný učitel.

Zajímavým příspěvkem byla rovněž prezentace projektu *Mini Plzeň 2015 – město dětí*, který představila Lenka Hubáčková ze sdružení **TRK**. Inspiraci našli organizátoři v bavorském Mnichově, kde v roce 1979 vzniklo první mini město dětí. Hlavní náplní projektu je hra na město, kdy děti po dobu několika dní až týdnů pracují na modelovém ztvárnění města. Dočasné město je svou strukturou podobné opravdovým městům – nalezneme zde městský úřad, univerzitu i řemeslné dílny.

Poslední prezentací do dopoledního bloku přispěli zástupci iniciativy **Architekti ve škole Kristýna Stará, Ondřej Teplý a Aleš Hamhalter**. Cílem iniciativy je zvyšování povědomí o vzájemném vztahu člověka a krajiny, architektury a urbanismu na školách skrze propojení

klíčových témat s látkou probíranou v rámci školních osnov. Konkrétně představili program *Architekt domu tatínek*, který je určen dětem z mateřských škol. Žákům základních škol pak věnovali např. hru *Ostrov*, která v první fázi vede děti k odhalování základních procesů a limitů měst a jejich tvorby navržením společného plánu, který děti prodiskutují, a po jeho schválení jej v druhé fázi realizují. Pro studenty středních škol mají Architekti ve škole připravené tematické přednášky. Závěrem byla představena diskusní a metodická platforma pro učitele a širokou veřejnost www.architektiveskole.cz, podporující proměny měst a krajiny skrze vzdělávání dětí.

Jaká jsou bolavá místa současného vzdělávacího systému?

Na prezentační bloky navazovala odpolední diskuse, kterou moderovali **Marek Sivák** a **Petr Klíma** ze společnosti **Plzeň 2015**. Debatu nad krátkodobou a dlouhodobou strategií v oblasti architektury ve vzdělávání zahájil význačný host debatního setkání OTTA – **exministr školství Ondřej Liška**. Ten v úvodu zmínil optimistickou naději, že česká společnost již pochopila, že vzdělávání je klíčovým tématem naší doby. Podotkl zároveň, že je nutné, aby vznikla viditelná iniciativa, která bude v dané oblasti vyvíjet tlak na přípravu a zavádění legislativy i jednotlivých metodik. Upozornil mj. na Centrum občanského vzdělávání při Masarykově univerzitě v Brně, které vzniklo s cílem dlouhodobé podpory koncepčního rozvoje občanského vzdělávání v České republice.

Do následné diskuse se zapojila i **Markéta Pastorová z Národního ústavu pro vzdělávání** a informovala o Rámcových vzdělávacích programech a průřezových tématech, v nichž se téma architektury objevuje. V názoru, že záleží jen na učiteli, zda ve své látce téma architektury nalezne, ji podpořil i Pavel Seléši.

Dále se hovořilo o překážkách v současném vzdělávacím systému, přehlcení škol a přetíženosti učitelů. Zaznělo také, že na straně škol často panuje nedůvěra k novým projektům a že zástupci škol architekturu zpravidla chápou jako okrajové téma. Ondřej Liška upozornil také na nebezpečný názor, že lidé chápou architektky jako „zkorumpované developery“. **Alexandra Brabcová z Plzně 2015** coby někdejší iniciátorka a manažerka programu *Brána muzeí otevřená* hovořila o nutnosti působit v oblasti architektury ve vzdělávání zdola. Vysoké školy architektury a ČKA by zde měly vystupovat jako nezastupitelní odborníci.

Zástupce iniciativy **Architekti ve škole Aleš Hamhalter** zdůraznil, že architekti musejí mezi veřejnost. Začít by se s touto aktivitou měla již u studentů architektury.

Diskutováno bylo také téma možnosti dosažení pedagogického minima pro studenty fakult se zaměřením na oblast architektury a urbanismu.

K tématu dlouhodobé strategie vystoupili rovněž zástupci **Ministerstva pro místní rozvoj Josef Morkus a Naděžda Rozmanová**. Představili aktuální návrh dokumentu *Politika rozvoje stavební kultury (architektury)*, jenž má přispět ke zlepšení života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí, a který vznikl mj. ve spolupráci s ČKA.

Se svým příspěvkem vystoupil dále **Tomáš Kažmierski**, nynější ředitel Odboru ekonomických a dobrovolných nástrojů **Ministerstva životního prostředí**. Představil průběh implementace a cíle environmentálního vzdělávání v ČR, které měl v předchozích letech na MŽP na starosti. Prezentoval možné role architektury v oblasti EVVO a projevil za sebe zájem o hledání možností řešení stávající situace.

Co je třeba udělat pro zlepšení situace?

Z odpolední diskuse o krátkodobé i dlouhodobé strategii vyplynulo, že Česká komora architektů ve spolupráci se zúčastněnými iniciativami a dalšími aktéry ve školství, veřejné správě i neziskové sféře by měla usilovat o intenzivnější propagaci tématu architektury v mimoškolních aktivitách, o pořádání exkurzí vedených odborníky i o zvyšování povědomí pedagogů a veřejnosti obecně. V oblasti vzdělávacích programů bychom se pak měli soustředit zejména na kontinuální integraci témat do osnov na všech úrovních vzdělávání a konkrétně i na zavedení architektury a urbanismu do programu environmentálního vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) a úzce při tom spolupracovat s Ministerstvem životního prostředí ČR, Ministerstvem školství a tělovýchovy ČR a jimi řízenými organizacemi. Měli bychom také iniciovat spolupráci s organizacemi zaměřenými na EVVO a pokusit se využít jejich programy a sítě i pro vzdělávání v tématech souvisejících s architekturou a urbanismem. Aktuální by mělo být rovněž téma odborné podpory ČKA při sestavování metodických a výukových materiálů, systematické podpory a záštity iniciativ a vzniku expertní pracovní skupiny podporující mezioborovou spolupráci a implementaci tématu do výuky.

K průběžné diskusi a sdílení zkušeností zúčastněných stran je k dispozici portál <http://architektiveskole.cz>. Podrobnější informace a rozpracované závěry ze setkání byly zaznamenány v memorandu **Architektura ve vzdělávání**.